

SZKŁO LABORATORYJNE	NORMA BRANŻOWA	BN-76
	Szkłany sprzęt laboratoryjny Aparat Orsata do całkowitej analizy gazów cztero-, pięcio- i sześcioczyniowy	6851-17
		Zamiast BN-68/6851-17 BN-68/6851-18
		Grupa katalogowa VIII 12

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są aparaty wg Orsata do całkowitej analizy chemicznej paliw gazowych spalin metodą objętościową.

1.2. Zakres stosowania normy. Normę należy stosować używając aparatu wg Orsata przy wykonywaniu analizy paliw gazowych i spalin wg PN-73/C-04759 ark. 01, w której oznaczamy przez bezpośrednią absorpcję dwutlenek węgla, węglowodory ciężkie i tlen, a pośrednio w wyniku spalania tlenek węgla, wodór i metan.

2. PODZIAŁ I OZNACZENIE

2.1. Rodzaje. Rozróżnia się następujące rodzaje aparatów wg Orsata do całkowitej analizy gazów spalinowych:

- aparat czteroczyniowy OS-4,
- aparat pięcioczyniowy OS-5,
- aparat sześcioczyniowy OS-6.

2.2. Przykład oznaczenia aparatu wg Orsata pięcioczyniowego (OS-5) do całkowitej analizy gazów:

APARAT ORSATA-OS-5 BN-76/6851-17

3. WYMAGANIA

3.1. Główne wymiary w mm — wg rys. 1, 2 i 3.

3.2. Wymiary poszczególnych części szklanych w mm

3.2.1. Naczynie absorbcyjne wypełnione rurkami szklanymi — kształt i wymiary wg rys. 4.

3.2.2. Biureta gazowa — kształt i wymiary wg rys. 5.

3.2.3. Płaszcz biurety — wg rys. 6.

3.2.4. Naczynie do spalania gazu ze spiralą platynową — kształt i wymiary wg rys. 7, 8a i 8b.

3.2.5. Mostek kapilarny — kształt i wymiary wg rys. 9, 10, 11.

3.2.6. Butelka poziomowa — wg rys. 12.

3.3. Odchyłki wymiarowe powinny być zgodne z dokumentacją techniczną wytwórni.

3.4. Wyszczególnienie części i wymagania dotyczące części — wg tablicy na str. 7.

3.5. Szkło

3.5.1. Odporność chemiczna

3.5.1.1. Odporność na działanie wody badana wg PN-65/S-13085 powinna odpowiadać:

- a) dla szkła sodowo-wapniowego co najmniej — 3 klasie,
- b) dla szkła borokrzemowego, co najmniej — 1 klasie.

3.5.1.2. Odporność na działanie kwasów badana wg PN-70/B-13111 powinna odpowiadać:

- a) dla szkła sodowo-wapniowego co najmniej — 3 klasie,
- b) dla szkła borokrzemowego co najmniej — 1 klasie.

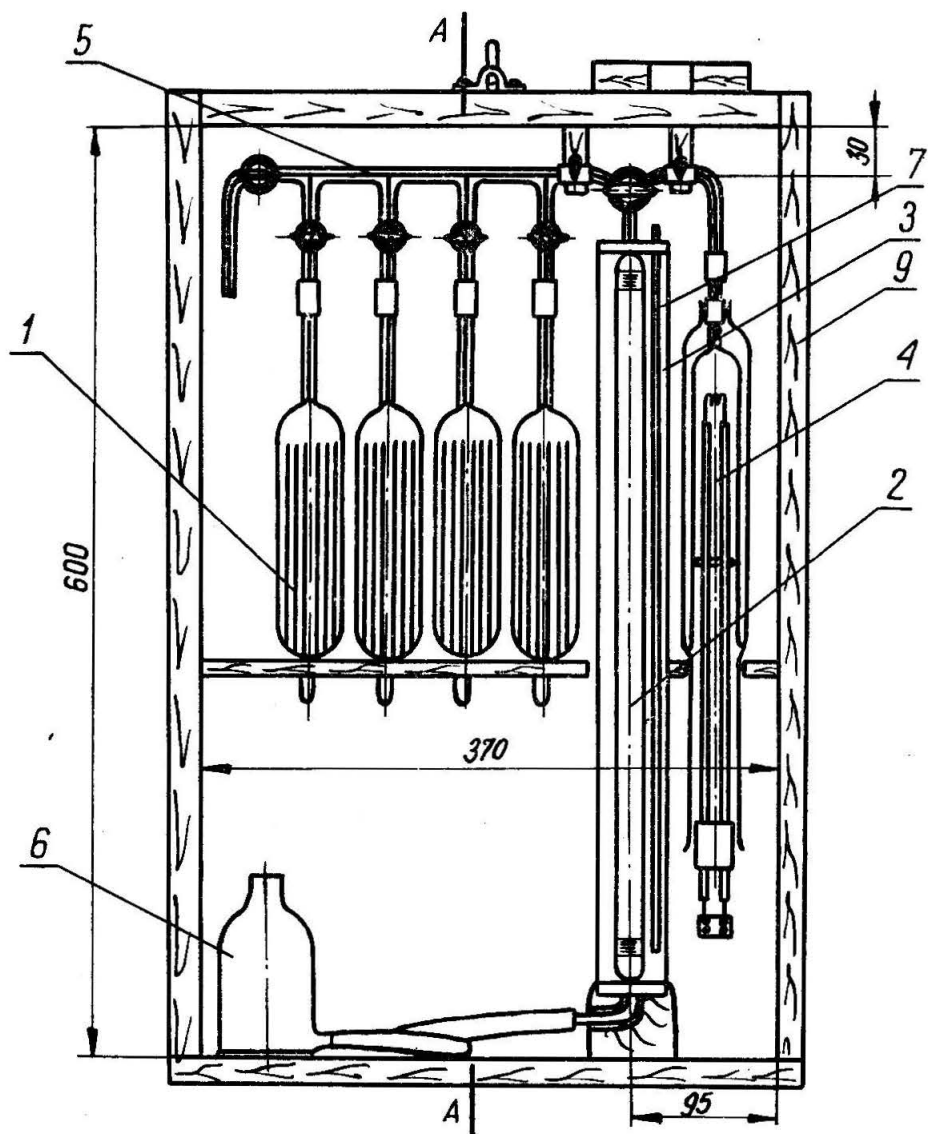
3.5.1.3. Odporność na działanie zasad badana wg PN-70/B-13110 powinna odpowiadać:

- a) dla szkła sodowo-wapniowego co najmniej — 3 klasie,
- b) dla szkła borokrzemowego co najmniej — 2 klasie.

Zgłoszona przez Krajowy Związek Spółdzielni Sprzętu Medycznego
i Laboratoryjnego w Warszawie

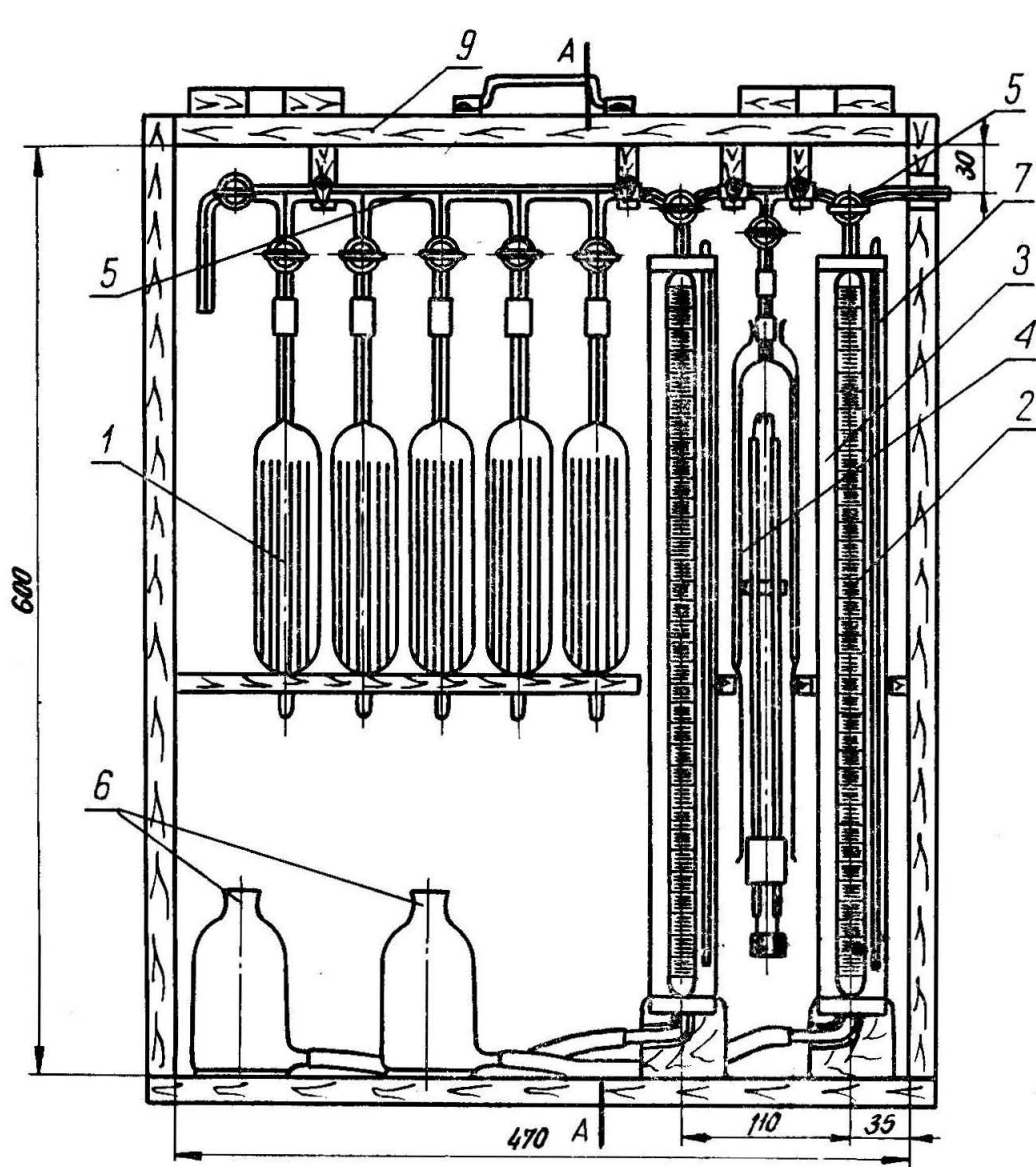
Ustanowiona przez Prezesa Zarządu Centralnego Związku Spółdzielczości Pracy
dnia 3 lutego 1976 r. jako norma obowiązująca w zakresie produkcji i obrotu
od dnia 1 października 1976 r.

(Dz. Norm. i Miar nr 11/1976 poz. 39)

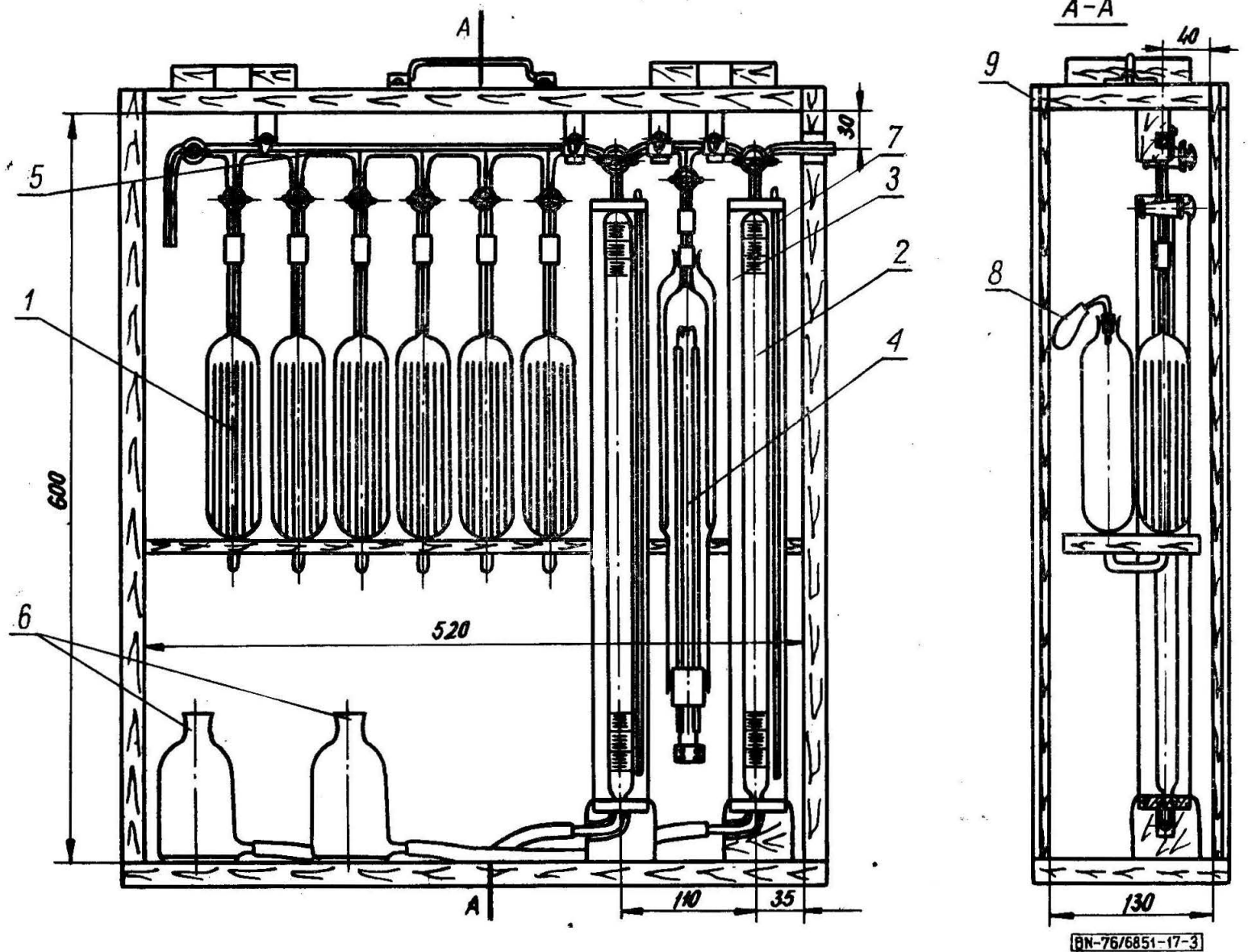
BN-76/6851-17-1

Rys. 1. Aparat Orsata OS-4

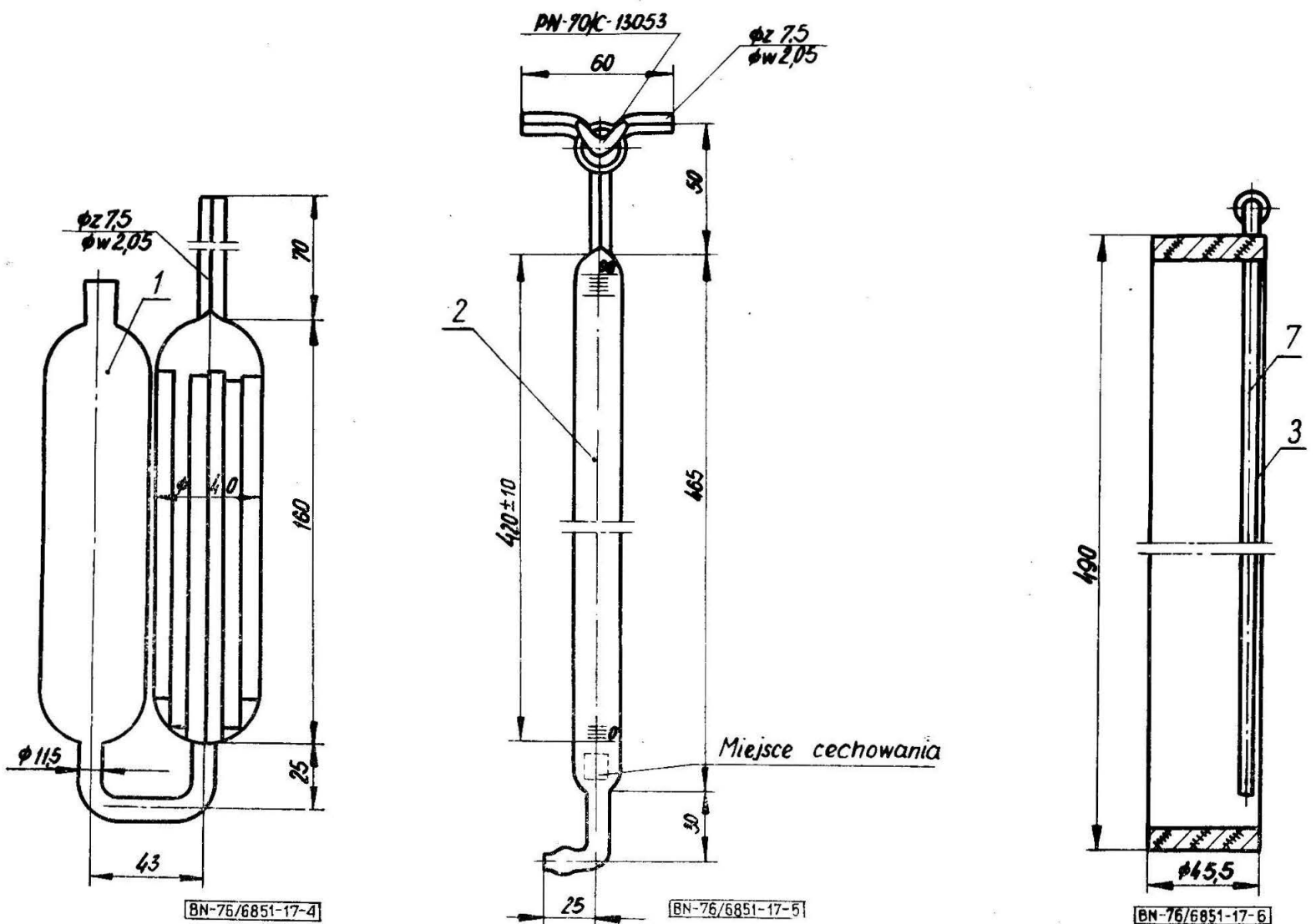

BN-76/6851-17-2

Rys. 2. Aparat Orsata OS-5

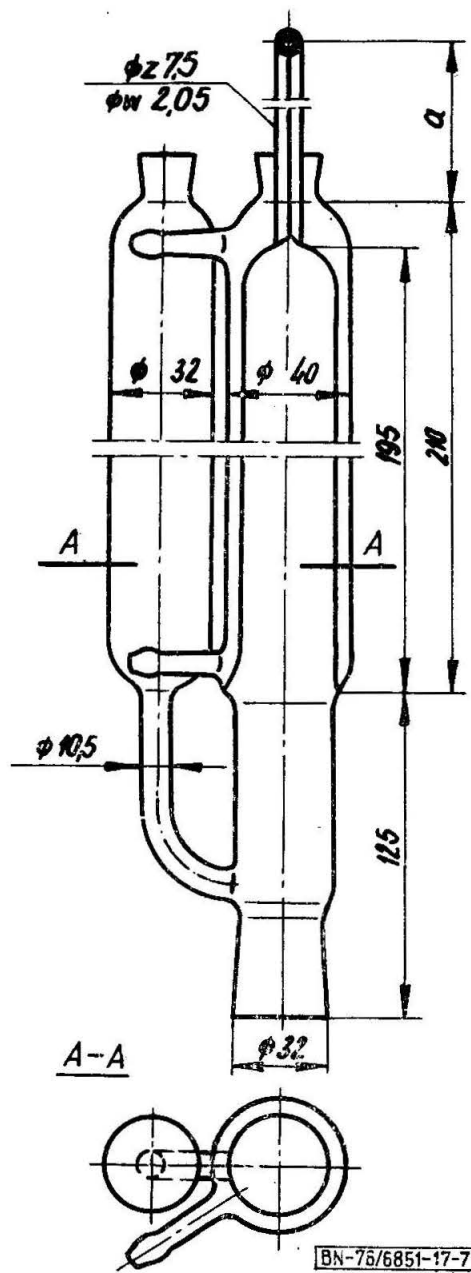
Rys. 3. Aparat Orsata OS-6

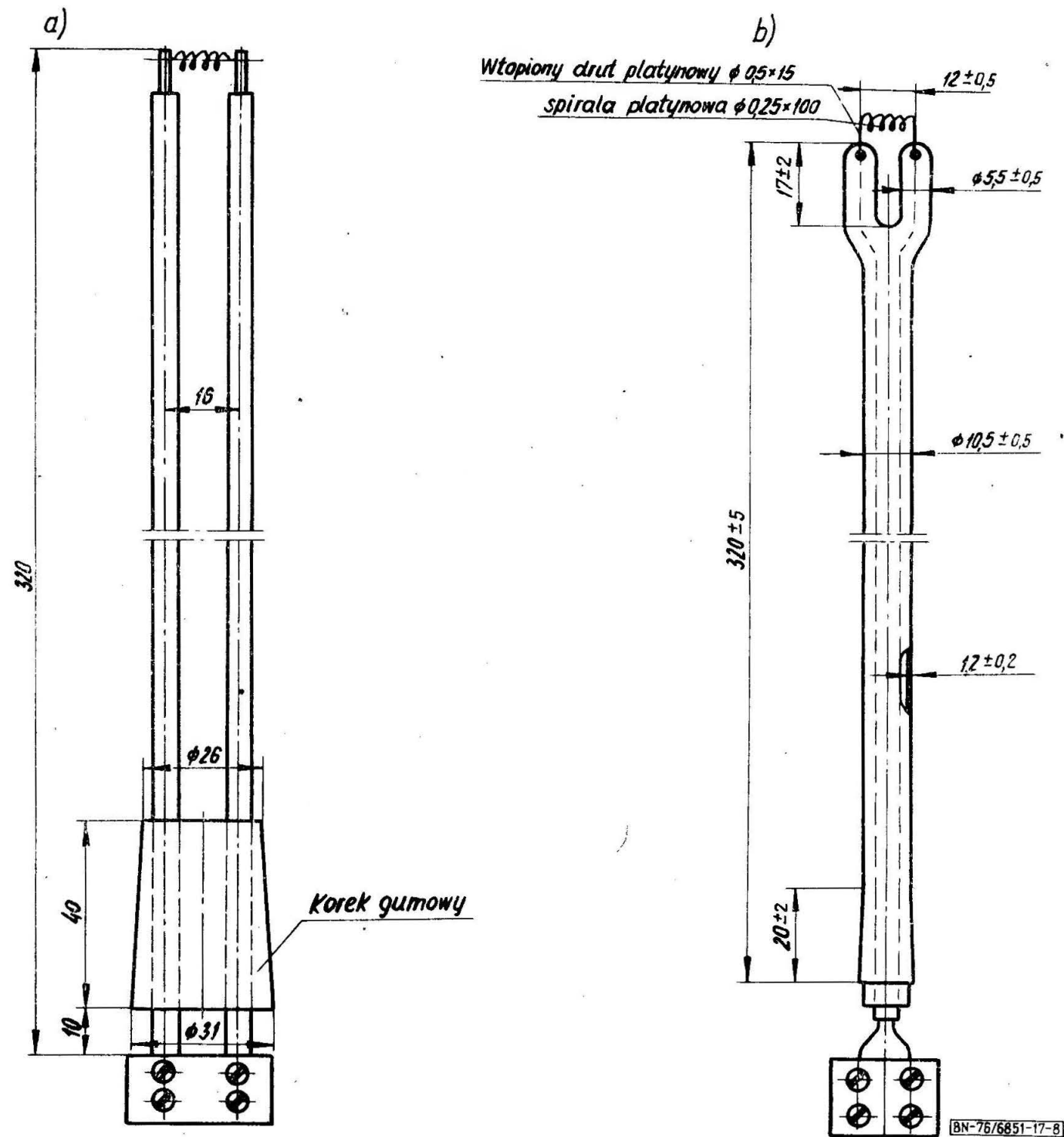
Rys. 4. Naczynie absorbcyjne

Rys. 5. Biureta gazowa

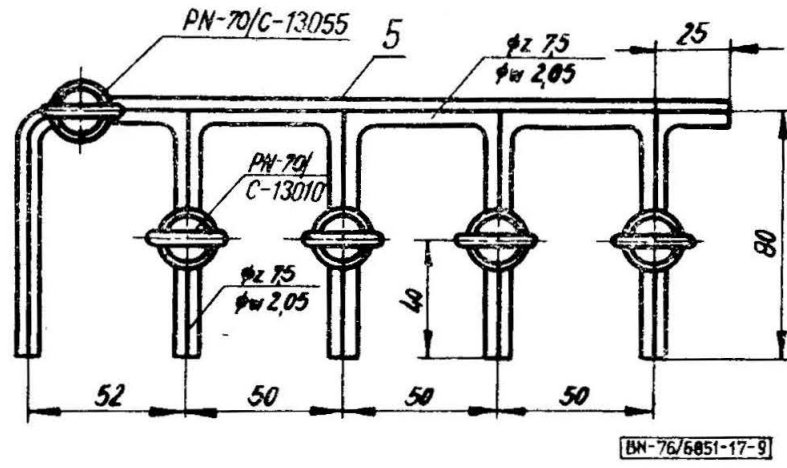
Rys. 6. Płaszcz szklany biurety

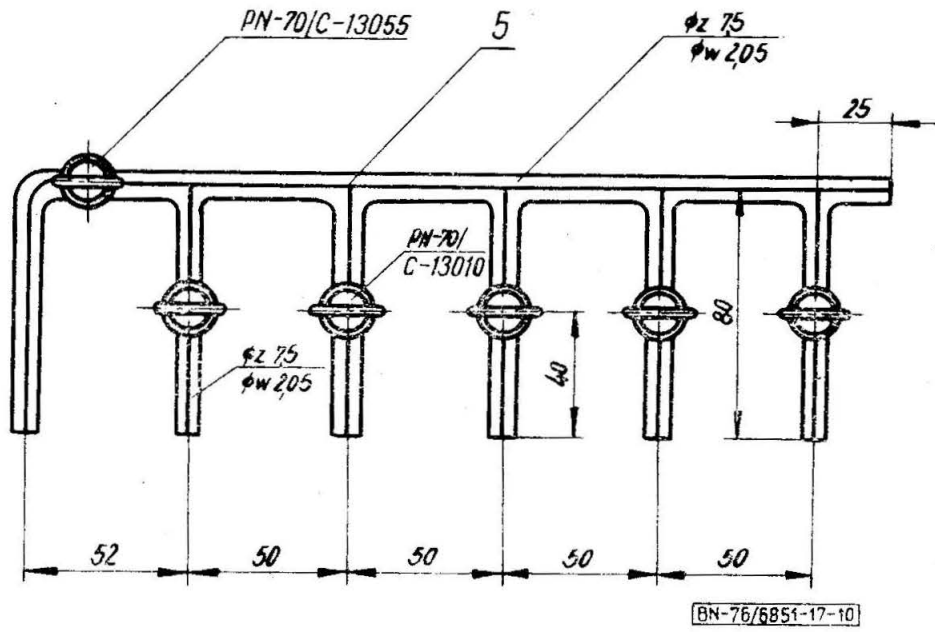
Rys. 7. Naczynie do spalania gazu — część szklana

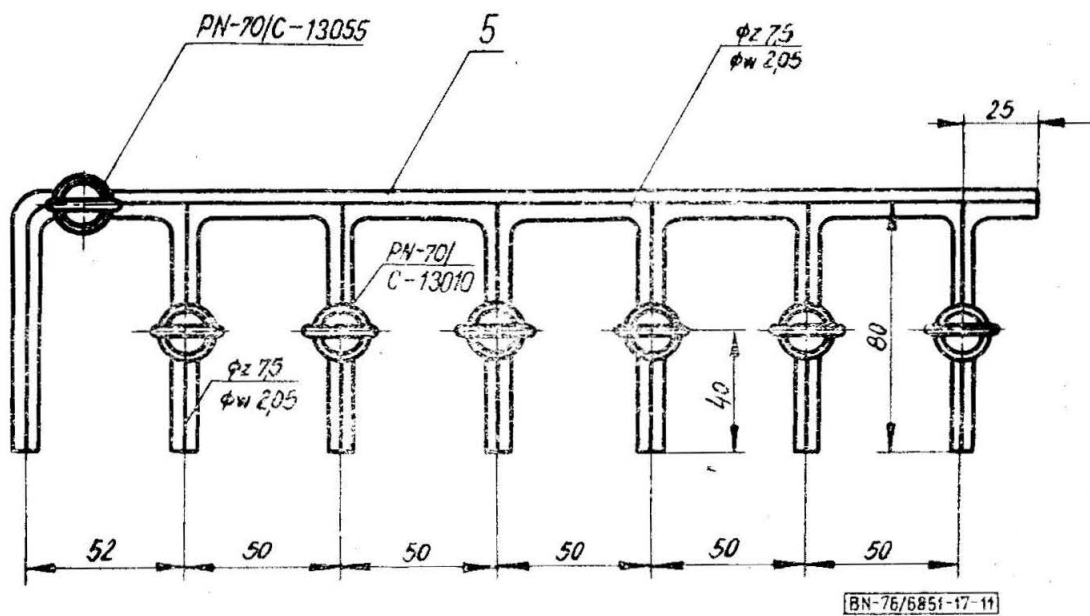
Rys. 8. Spirala do spalań: a) osadzona w korku gumowym, b) zatopiona w szkalnej osłonie

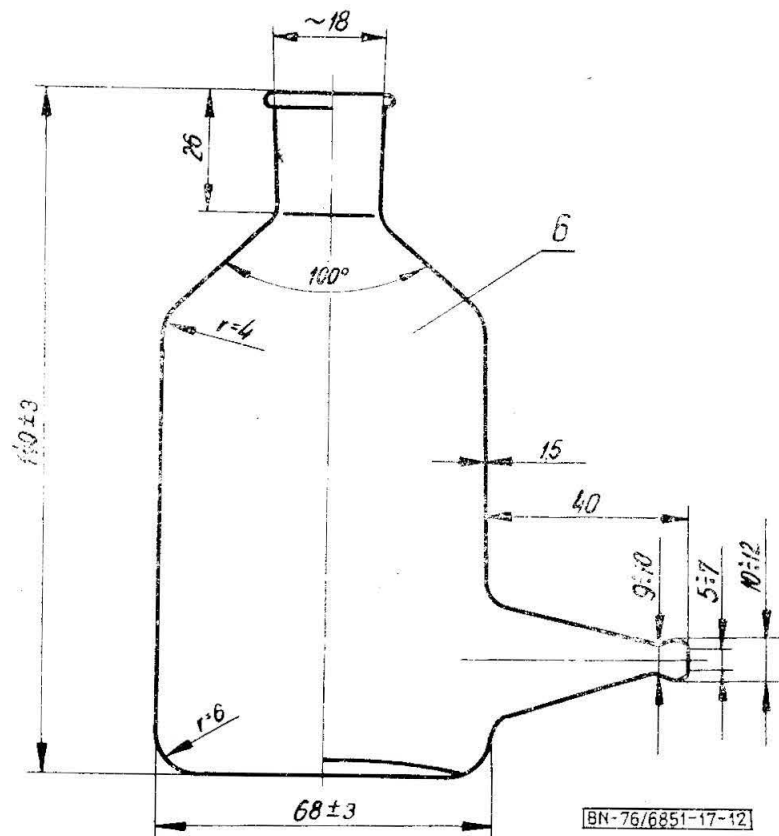
Rys. 9. Mostek kapilarny aparatu OS-4

Rys. 10. Mostek kapilarny aparatu OS-5

Rys. 11. Mostek kapilarny aparatu OS-6

Rys. 12. Butelka poziomowa

3.5.2. Odporność na nagłe zmiany temperatury — wg PN-66/S-13063.

3.5.3. Barwa szkła — wg PN-72/B-13003.

3.5.4. Średni współczynnik liniowej rozszerzalności cieplnej szkła — wg PN-72/B-13003.

3.6. Wykonanie

3.6.1. Naprężenia. Wszystkie części szklane należy odprężyć.

Dopuszcza się naprężenia termiczne o maksymalnej dwójłomności 100 nm/cm, a dla miejsc spawanych 200 nm/cm grubości szkła.

3.6.2. Pojemność biurety gazowej. Nominalna pojemność biurety gazowej powinna wynosić 100 cm³. Na całej długości biurety powinna być wykonana podziałka 0 ÷ 100 cm³ z działką elementarną 0,2 cm³. Dopuszczalny błąd pojemności nie powinien przekraczać 0,2 cm³.

3.6.3. Kreski i podziałka biurety gazowej

3.6.3.1. Wykonanie kresek — wg PN-64/C-13015 p. 2.5.5.1.

3.6.3.2. Szerokość kresek powinna być jednako- wa i nie większa niż 0,3 mm.

3.6.3.3. Długość kresek — wg PN-64/C-13015 p. 2.5.5.6 rys. b2 i tabl. 1

3.6.3.4. Oznaczenia liczbowe kresek powinny być wykonane przy co drugiej długiej kresce zgodnie z PN-64/C-13015 p. 2.5.5.8.

3.6.4. Połączenia powinny być szczelne, to znaczy że na powierzchniach połączeń i w miejscach

uszczelniających nie powinny występować krople odczynnika zastosowanego do badań.

3.6.5. Mostek kapilarny. Kurki znajdujące się w mostku kapilarnym powinny być wykonane wg PN-70/C-13010, PN-70/C-13053 i PN-70/C-13055. Zamykanie i otwieranie kurków powinno odbywać się w sposób płynny bez zahamowań i miejscowych oporów.

3.6.6. Naczynie do spalania gazów. W naczyniu wmontowana jest spirala do spalania gazu, wykonana z drucika platynowego połączona ze źródłem prądu dwoma izolowanymi przewodami. Część naczynia, w której znajduje się spirala, wykonana jest z podwójnymi ściankami, między którymi przepływa woda chłodząca.

3.6.7. Wady części szklanych aparatu

3.6.7.1. Wady niedopuszczalne. W całym obszarze podziałki biurety gazowej nie dopuszcza się żadnych wad utrudniających odczytanie położenia menisku. Pozostałe wady niedopuszczalne — wg PN-72/B-13003.

3.6.7.2. Wady dopuszczalne

- nieskupione pęcherzyki o średnicy do 1 mm,
- pojedyncze pęcherzyki rozciągnięte o średnicy do 3 mm,
- pojedyncze kapilary i rzadko rozrzucone nici niewyczuwalne dotykaniem.

3.7. Cechowanie

3.7.1. Cechowanie biurety gazowej. W miejscu oznaczonym na rys. 5 należy umieścić następujące dane:

Nr części wg rys. 1, 2, 3	Nazwa części aparatu		Liczba sztuk w apara- cie	Wymagania dotyczące części			
				wymiary wg	pojem- ność cm ³	materiał	pozostałe wymagania
1	2		3	4	5	6	7
1	Naczynie absorpcyjne	OS-4 OS-5 OS-6	4 5 6	3.2.1	—	szkło borokrzemowe lub sodowo-wapniowe	wypełnione rurkami szklanymi ze szkła sodowo-wapniowo-potasowego wg BN-75/6851-07; dopuszcza się stosowanie naczyń absorpcyjnych o innych konstrukcjach zapewniających prawidłowość wykonywanych analiz
2	Biureta gazowa	OS-4 OS-5 i OS-6	1 2	3.2.2	100	szkło sodowo-wapniowe	podziałka na całej długości biurety od 0—100 cm ³ , 1/5; biureta z kurkiem kapilarnym TVk wg PN-70/C-13053 osadzona w korkach gumowych w szklanym płaszczu wodnym; zaleca się stosować do wykonania biurety rurę z niebieskim lub czerwonym paskiem na białym tle oraz stosowanie zaworka samoczynnego uniemożliwiającego przedostawanie się roztworu do mostka kapilarnego
3	Płaszcz szklany biurety	OS-4 OS-5 i OS-6	1 2	3.2.3	—	szkło sodowo-wapniowe	zamknięty z obu końców korkami gumowymi napełniony wodą przez rurkę szklaną osadzoną w górnym korku płaszcza
4	Naczynie do spalania gazu ze spiralą platynową		1	3.2.4	—	szkło sodowo-wapniowe lub borokrzemowe	naczynie dwuścienne z wmontowaną spiralą platynową rys. 8a lub 8b; zamiast naczynia do spalań ze spiralą platynową dopuszcza się wykonywanie aparatów Orsata z rurką kwarcową do spalań
5	Mostek kapilarny	OS-4 OS-5 OS-6	1	rys. 9 rys. 10 rys. 11	—	szkło sodowo-wapniowe lub borokrzemowe	mostek aparatu: OS-4 — cztery kurki JPk wg PN-70/C-13010 rys. 1 — jeden kurek DPk wg PN-70/C-13055 rys. 2 OS-5 — pięć kurków JPk wg PN-70/C-13010 rys. 1 — jeden kurek DPk wg PN-70/C-13055 rys. 2 OS-6 — sześć kurków JPk wg PN-70/C-13010 rys. 1 — jeden kurek DPk wg PN-70/C-13055 rys. 2 zamiast kurka DPk można użyć kurek trójdrogowy TTk wg PN-70/C-13053 rys. 1
6	Butelka pozioma	OS-4 OS-5 i OS-6	1 2	3.2.6	250	szkło sodowo-wapniowe	butelka z przyspawaną oliwką połączona węzłem gumowym z biuretą gazową; dopuszcza się stosowanie butelki wg BN-74/6851-02 rodzaj T

Nr części wg rys. 1, 2, 3	Nazwa części aparatu		Liczba sztuk w apara- cie	Wymagania dotyczące części			
				wymiary wg	pojem- ność cm ³	materiał	pozostałe wymagania
1	2		3	4	5	6	7
7	Rurka napełniająca płaszczka biurety	OS-4 OS-5 i OS-6	1 2	—	—	szkło sodowo-wap- niowe	—
8	Balonik odpowietrza- jący	OS-4 OS-5 OS-6	4 5 6	—	min 100	guma lub lateks	osadzony na rurce zabezpieczającej naczynia absorbcyjnego
9	Skrzynka		1	3.1	—	drewno lub tworzywo	z dwoma ścianami wysuwanymi i uchwytem umożliwiającym wygodne przenoszenie; wewnątrz skrzynki powinno stanowić stelaż dla poszczególnych części aparatu; dopuszcza się wykonanie aparatów Orsata na stelażu metalowym; wykonanie skrzynek i stelaża powinno być zgodne z normami przedmiotowymi

- a) znak wytwórni i masy szklanej,
- b) pojemność nominalną 100 cm³,
- c) temperaturę odniesienia 20°C,
- d) skrót: Ex.

3.7.2. Cechowanie aparatu. Na stelażu w miejscu widocznym należy umieścić następujące znaki:

- a) wytwórni,
- b) nr BN.

4. PAKOWANIE, PRZECHOWYWANIE I TRANSPORT

4.1. Pakowanie

4.1.1. Sposób pakowania. Wszystkie części aparatu znajdujące się wewnątrz skrzynki powinny być unieruchomione i zabezpieczone przed wstrząsami poprzez szczelne wypełnienie wnętrza skrzynki warstwą waty, ligniny, wełny drzewnej lub innym materiałem wyściółkowym amortyzującym.

Do każdego aparatu należy dołączyć opis budowy i obsługi. Skrzynka aparatu powinna być owinięta papierem falistym i związana sznurkiem. Opakowane skrzynki aparatu należy układać w skrzynie drewniane lub pojemniki wyłożone wełną drzewną.

4.1.2. Znakowanie, przechowywanie i transport — wg PN-72/B-13003.

5. BADANIA

5.1. Rodzaje badań

W celu sprawdzenia zgodności aparatów z wymaganiami normy należy przeprowadzić następujące badania:

- a) oględziny zewnętrzne (3.5.3, 3.6.3.1, 3.6.3.4, 3.6.6, 3.6.7, 3.7, 4.1),
- b) sprawdzenie wymiarów (3.1, 3.2, 3.6.3.2, 3.6.3.3),

- c) sprawdzenie pojemności biurety gazowej (3.6.2),
- d) sprawdzenie szczelności połączeń aparatu (3.6.4).

Przewiduje się badanie każdego wyprodukowanego aparatu.

5.2. Przygotowanie aparatów do badań. Do badań należy przygotować aparaty jednego rodzaju wg 2.1.

5.3. Opis badań

5.3.1. Oględziny zewnętrzne należy przeprowadzić nieuzbrojonym okiem poprzez porównanie zgodności wykonania aparatu z wymaganiami normy.

5.3.2. Sprawdzenie wymiarów należy przeprowadzić przyrządami pomiarowymi lub sprawdzianami.

5.3.3. Sprawdzenie pojemności biurety gazowej. Pojemność biurety sprawdza się metodą wagową wg PN-64/C-13016.

5.3.4. Sprawdzenie szczelności aparatu — należy wykonać wg PN-73/C-04759 ark. 01.

5.4. Ocena wyników badań. Aparat należy uznać za niezgodny z wymaganiami normy, jeżeli wynik choćby jednego z podanych w programie badań jest ujemny.

5.5. Świadectwo sprawdzenia. Dla każdego aparatu uznanego za zgodny z wymaganiami normy należy wystawić świadectwo sprawdzenia zawierające co najmniej:

- a) datę wystawienia świadectwa,
- b) nazwę i adres wytwórni,
- c) oznaczenie aparatu wg 2.2,
- d) stwierdzenie zgodności z wymaganiami normy.

KONIEC

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Zakład Badawczy Konstrukcyjno-Technologiczny, Branżowy Ośrodek Normalizacyjny, Poznań.

2. Istotne zmiany w stosunku do BN-68/6851-17 i BN-68/6851-18

- a) rozszerzono wymagania,
- b) szczegółowo określono badania.

3. Normy i dokumenty związane

PN-72/B-13003 Szklany sprzęt laboratoryjny. Wspólne wymagania i badania

PN-70/B-13110 Szkło. Metody badań. Oznaczanie odporności szkła na działanie zasad

PN-70/B-13111 Szkło. Metody badań. Oznaczanie odporności powierzchni i masy szkła na działanie kwasów.

PN-73/C-04759 ark. 01. Paliwa gazowe. Metody badań paliw i spalin. Oznaczenie składu chemicznego metodą objętościową aparatem typu Orsata

PN-70/C-13010 Szklany sprzęt laboratoryjny. Kurki jednodrogowe

PN-64/C-13015 Szklany sprzęt laboratoryjny. Naczynia pomiarowe. Wspólne wymagania i badania

PN-64/C-13016 Szklany sprzęt laboratoryjny. Biurety zwykłe

PN-70/C-13053 Szklany sprzęt laboratoryjny. Kurki trójdrogowe

PN-70/C-13055 Szklany sprzęt laboratoryjny. Kurki dwudrogowe

PN-66/S-13063 Badanie odporności szkła i wyrobów szklanych na nagłe zmiany temperatury

PN-65/S-13085 Odporność chemiczna szkła. Oznaczenie odporności szkła na działanie wody

BN-74/6851-02 Szklany sprzęt laboratoryjny. Butle

BN-75/6851-07 Rurki szklane aparaturowe. Wymagania i badania

Systematyczny Wykaz Wyrobów. T. 3. Warszawa: Wydawnictwo Katalogów i Cenników 1969

4. Normy zagraniczne i zalecenia międzynarodowe

CSRS ČSN 704250 Laboratorni sklo. Pristroje typu Orsat. Spolecna ustanoveni

ČSN 704251 Laboratorni sklo. Spalovací trubice pro přístroje typu Orsat z cirkonu kremenneho skla

ČSN 704252 Laboratorni sklo. Spalovací nádoba

ČSN 704253 Laboratorni sklo. Průmyslové absorpční přístroje typu Orsat

RWPG PC-2264 Анализаторы газов CO, CO₂, O₂